

T. C. Resmî Gazete

Kuruluş tarihi : 7 Ekim 1336 - 1920

İdare ve yazı işleri için
Başvekelet Neşriyat ve Müdevvenat
Umum Müdürlüğüne
müracaat olunur

14 HAZİRAN 1960

SALI

Sayı : 10525

1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanunu'nun bazı hükümlerinin kaldırılması ve bazı hükümlerinin değiştirilmesi hakkında

Geçici Kanun

Kanun No : 1

Kabul tarihi : 12/6/1960

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

İktidar Partisi idarecileri tarafından Anayasa'nın çiğnenmesi, Türk Milletinin bütün fert ve insanlık hak ve hürriyetlerinin ve masuniyetlerinin ortadan kaldırılması, muhalefet murakabesi işlenmez hale getirilerek tek parti diktatoryası kurulması suretiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi fiilen bir parti grubu durumuna düşürülmüş ve meşruluğunu kaybetmişti.

Ordu Dahili Hizmet Kanununun 34 üncü maddesi ile «Türk yurdunu ve Teşkilâtı Esasiye Kanunu ile tâyin edilmiş olan Türk Cumhuriyetini kollamak ve korumak» vazifesi kendisine verilmiş olan Türk Ordusu, vatandaşı birbirine düşürmek suretiyle Türk Vatanını ve millî varlığı tehlikeye koymuş olan eski iktidara karşı bu mukaddes kanuni vazifesini yerine getirmek ve Hukuk Devletini yeniden kurmak için, Türk Milleti adına harekete geçerek, Milleti temsil vasfını kaybetmiş olan Meclisi dağıtıp iktidarı, geçici olarak, Millî Birlik Komitesine emanet etmiştir.

Madde 1 — Millî Birlik Komitesi, yeni Anayasa ve Seçim Kanunu, demokratik usullere uygun olarak, kabul edilip buna göre en kısa zamanda yapılacak genel seçimlerle yeniden kurulacak olan Türkiye Büyük Millet Meclisine iktidarı devredeceği tarihe kadar Türk Milleti adına hâkimiyet hakkını kullanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin Teşkilâtı Esasiye Kanununa göre sahip olduğu bütün hak ve yetkiler, bu süre içinde, Millî Birlik Komitesine aittir.

Madde 2 — Millî Birlik Komitesi üyeleri kendi aralarında ve Türk Milleti huzurunda şu yeminle vazifeye başlarlar :

«Bir karşılık beklemeden, ahlâk, adalet, hukuk ve insan hakları prensiplerinden ve vicdani kanaatlerimden başka bir sınırla bağlı olmaksızın kendimi Türk Milletine adadım. Vatanın ve Milletin mutluluğuna ve Milletin egemenliğine aykırı bir ülkü gütmeyeceğim. Demokratik Cumhuriyeti yeni Anayasaya göre düzenlemek ve iktidarı yeni Meclise devretmek ülküsüne bağlılıktan ayrılmıyacağım. Bunun için şerefim, namusum ve bütün mukaddesatım üzerine and içerim.»

Madde 3 — Millî Birlik Komitesi, yasama yetkisini doğrudan doğruya kendisi ve yürütme yetkisini Devlet Başkanınca tâyin ve Komitece tasvip edilen Bakanlar Kurulu eliyle kullanır.

Madde 4 — Millî Birlik Komitesi, Bakanları her vakit denetleyebilir ve görevinden çıkarabilir.

Görevinden çıkarılan Bakanın yerine yerisini Devlet Başkanı tâyin eder.

Madde 5 — Yargı hakkı, tarafsız ve bağımsız mahkemelerce kanun sınırları içinde, Millet adına kullanılır.

Madde 6 — Sâkit Reisicumhur ile Başvekil ve Vekilleri ve eski iktidar mebuslarını ve bunların suçlarına iştirak edenleri yargılamak üzere bir «Yüksek Adalet Divanı» kurulur.

Yüksek Adalet Divanı, Adli, İdari ve Askeri kazaya mensup Hâkimler arasından, Bakanlar Kurulunun teklifi üzerine, Millî Birlik Komitesince seçilecek bir Başkan, sekiz aslı ve altı yedek üyeden kurulur.

Sankıların sorumluluklarını araştırmak ve hakkında son tahkikat açılarak Yüksek Adalet Divanına verilmeleri gerekip gerekmediğine karar vermek üzere bir «Yüksek Soruşturma Kurulu» teşkil olunur.

Yüksek Soruşturma Kurulu, Bakanlar Kurulunun teklifi üzerine Millî Birlik Komitesince seçilecek bir Başkan ile otuz üyeden kurulur bu Kurulun teşkilâtı ve çalışma usulü özel kanunla belirtilir.

Yüksek Adalet Divanının Başsavcısı ile beş yardımcısı, Yüksek Soruşturma Kurulu Başkan ve üyeleri arasından, Bakanlar Kurulunun teklifi ile, Millî Birlik Komitesince tâyin edilir.

Yüksek Adalet Divanının kararları kesindir; ancak idam kararlarını infazı, kararın Millî Birlik Komitesince tasdikına bağlıdır.

Millî Birlik Komitesi üyeleri, bu üyelikten ayrılmış olsalar bile, Yüksek Adalet Divanında, Yüksek Soruşturma Kurulunda ve Divan Savcılığında vazife alamazlar.

Yargılanmaların, 1924 tarihli Teşkilâtı Esasiye Kanununa göre, Divan Âliye ait bulunan şahıslar hakkında soruşturma ve yargılama yetkisi dahi Yüksek Adalet Divanı ve Yüksek Soruşturma Kurulu tarafından kullanılır.

Madde 7 — Geçici kanun teklif etme hakkı Bakanlar Kuruluna aittir.

Millî Birlik Komitesi üyelerinden her biri de geçici kanun teklif edebilir.

Madde 8 — Millî Birlik Komitesi genel seçimlerle kurulacak Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevine başlaması ile, hukuki varlığını kaybeder ve kendiliğinden dağılmış olur.

İKİNCİ BÖLÜM

Millî Birlik Komitesi

Madde 9 — Millî Birlik Komitesi, bu Kanunun altında imzası bulunan Başkan ve üyelerden kuruludur.

Madde 10 — Millî Birlik Komitesi üyeleri, kendi dileğiyle Komiteden çekilebilir; fakat ikinci maddede yazılı yemine ihanetleri mahkemeye hükmü ile sabit olmadıkça Komiteden çıkarılamaz.

Madde 11 — Vatana ihanet, irtikâp, hırsızlık, sahtekârlık, dolandırıcılık, emniyeti sulistimal gibi şeref ve haysiyet kırıcı suçlardan veya adam öldürmekten mahkûm olanların veya kamu haklarından iskât edilmiş bulunanların Komite üyeliği düşer.

Madde 12 — Millî Birlik Komitesinin bir üyesi hakkında 10 ve 11 inci maddelerdeki suçlardan biri ile soruşturma açılabilmesi yahut bu üyenin tevkif edilmesi veya yargılanması için Millî Birlik Komitesi üyelerinin yedide altısının katılacağı toplantıda bulunan üyelerin beşte dördünün oyu ile karar verilir. Bir üye hakkında diğer suçlardan dolayı soruşturma yapılması ve bu üyenin yargılanması, Millî Birlik Komitesindeki görevinin sona ermesine bırakılır. Bu süre içinde zamanasını işlemez.

Madde 13 — Millî Birlik Komitesi üyeliği ile Devlet memurluğu aynı kişide ancak o'nun rızası ve Komitenin tasvibi ile birleşebilir.

Millî Birlik Komitesi üyelerinden yedide birinden fazlası Hükümet merkezi dışında devamlı görev alamaz.

Madde 14 — Millî Birlik Komitesi müzakereleri, Komite İktüzüğü gereğince yapılır.

Madde 15 — Millî Birlik Komitesi âdl çoğunlukla aksine karar vermedikçe, Komitenin müzakereleri gizli yapılır ve müzakere ve kararları yayımlanamaz.

Madde 16 — Millî Birlik Komitesi Başkanının bulunmadığı Komite toplantılarına üyelerden her biri, soyadı alfabe sırasına göre, başkanlık eder. Başkanlık Kâtipliğini Komitenin en genç iki üyesi yapar.

Komitede her üye bir oy sahibidir. Oylar eşit olursa, Başkanın bulunduğu tarafın oyuna uyulur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Devlet Başkanı

Madde 17 — Millî Birlik Komitesinin Başkanı aynı zamanda Devletin ve Bakanlar Kurulunun Başkanıdır.

Devlet Başkanı; hastalık, yurt dışına çıkma vesair sebeplerle vazifesi başında bulunmadığı zaman, kendisine Millî Birlik Komitesinin en yaşlı üyesi vekâlet eder. Bu vekil aynı süre içinde Millî Birlik Komitesine de Başkanlık eder.

Devlet Başkanının çekilmesi, ölümü vesair sebeplerle Başkanlık boşalırsa, yenisi seçilinceye kadar, Komitenin en yaşlı üyesi Devlet ve Millî Birlik Komitesi Başkanlıklarına vekâlet eder.

Yeni Devlet Başkanı, Millî Birlik Komitesi üyeleri arasından ve bu üyelerin yedide altısının katılacağı ilk toplantıda üçte iki çoğunlukla seçilir.

Devlet Başkanı aynı zamanda Başkumandandır.

Madde 18 — Devlet Başkanı, Millî Birlik Komitesince kabul edilen geçici kanunları en geç yedi gün içinde ilân eder. İlânını uygun bulmadığı kanunları, tekrar görüşülmek üzere, bu husustaki gerekçe ile birlikte, Komiteye geri gönderir. Komite, bu geçici kanunu beşte dört çoğunlukla kabul ederse, Devlet Başkanı bunu en geç beş gün içinde ilân eder.

Devlet Başkanı, Bakanlar Kurulunun teklifi üzerine, hükümlülerin cezalarını, devamlı sakatlık veya yaşlılık gibi sebeplerden dolayı kaldırabilir veya hafifletebilir; ancak Devlet Başkanı bu yetkisini, devrilen iktidar zamanında işlenen siyasi suçlardan veya siyasi maksatlı katil ve müessir fiillerden veya görevi kötüye kullanma, irtikâp, nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle ve başka yollarla haksız servet yapmaktan hüküm giyenler hakkında kullanamaz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bakanlar Kurulu

Madde 19 — Her Bakan, Bakanlar Kurulunca güdülen genel siyasetten, Kurulun diğer üyeleri ile birlikte, sorumludur.

Her Bakan kendi yetkisi içindeki işlerin yürütümünden ve maliyetinin bu alandaki fiil ve işlemlerinden sorumludur.

Madde 20 — İzinli veya mazeretli olan bir Bakana, Bakanlar Kurulu üyelerinden biri Devlet Başkanınca vekil tayin edilir. Ancak her Bakan kendi asıl vazifesinden başka, bir Bakanlığa vekâlet edebilir.

Madde 21 — Bakanlar, Millî Birlik Komitesi üyelerinden veya 27 Mayıs 1960 tarihinde herhangi bir siyasi partiye kayıtlı olmayan vatanşarlardan seçilir.

Madde 22 — Bakanlar Kurulu, kanunların uygulanmasını göstermek, yahut kanunun emrettiği işleri belirtmek üzere, içinde yeni hükümler bulunmamak şartıyla, tüzükler çıkarır. Tüzükler Devlet Başkanının tasdik ve ilân ile yürürlüğe girer.

Tüzüklerin kanuna aykırılığı iddia olunursa bunun çözüm yeri Millî Birlik Komitesidir.

Madde 23 — Millî Birlik Komitesi üyeleri, Bakanlar, Millî Birlik Komitesince kurulan «Yüksek Adalet Divanı» Hâkimleriyle Savcıları ve Yüksek Soruşturma Kurulu üyeleri, mali ve iktisadi konularda incelemelerde bulunmak üzere görev alanlar; görevlerine mal beyanı ile başlarlar ve görevlerinin sonunda, mal beyanı ile ayrılırlar.

Millî Birlik Komitesi ayrıca, lüzum gördüğü şahıslardan mal beyanı isteyebilir.

Madde 24 — 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun 4 - 7, 9 - 25, 27 - 36, 38 - 40 inci maddeleri ile 41 inci maddesinin ikinci ve üçüncü cümleleri ve 42 - 50, 52, 61 - 67, 95, 102, 104 üncü maddeleri hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Eski iktidar mensuplarından, kendilerinin ve yakınlarının servetlerini meşrû yollardan edindiklerini mahkemede ispat edemeyenler hakkında Teşkilâtı Esasiye Kanununun 73 üncü maddesinde yazılı müsadere yasağı yürürlükten kaldırılmıştır.

Teşkilâtı Esasiye Kanununun yürürlükte kalmış olan hükümlerinin ve bu geçici kanunun hükümlerinden herhangi birinin değiştirilmesi veya kaldırılması, Millî Birlik Komitesi Üyelerinin beşte birinin teklifi üzerine beşte dördünün oyu ile mümkündür.

Teşkilâtı Esasiye Kanununun, Devlet şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki birinci maddesinde değişiklik yapılması hiç bir suretle teklif dahi edilemez.

Madde 25 — Millî Birlik Komitesince çıkarılan geçici kanunlar, yeni Anayasa'ya göre kurulacak Türkiye Büyük Millet Meclisince kaldırılmadıkça yürürlükte kalır.

Madde 26 — Bu kanun, 27 Mayıs 1960 tarihinden itibaren yürürlüktedir.

Millî Birlik Komitesince ve Bakanlar Kurulunca 27 Mayıs 1960 gününden başlayarak bu geçici kanunun yayımlanması tarihine kadar çıkarılmış olan kararnameler ve alınmış olan karar ve tedbirler muteber ve mer'lidir.

Madde 27 — Bu Kanunu Millî Birlik Komitesi yürütür.

12/6/1960

Millî Birlik Komitesi Başkanı	Üye	Üye
GÜRSEL Cemal	ACUNER Ekrem	AKKOYUNLU Fazıl
Üye	Üye	Üye
AKSOYOĞLU Refet	ATAKLI Mucip	BAŞTUĞ İrfan
Üye	Üye	Üye
BAYKAL Rifat	ÇELEBİ Emanullah	ER Ahmet
Üye	Üye	Üye
ERKANLI Orhan	ERSÜ Vehbi	ESİN Numan
Üye	Üye	Üye
GÜRSOYTEK Suphi	KABIBAY Orhan	KAPLAN Kadri
Üye	Üye	Üye
KAPLAN Mustafa	KARAMAN Suphi	KARAN Muzaffer
Üye	Üye	Üye
KARAVELİOĞLU Kâmil	KÖKSAL Osman	KÖSEĞLU Münir
Üye	Üye	Üye
KUYTAK Fikret	KÜÇÜK Sami	MADANOĞLU Cemal
Üye	Üye	Üye
O'KAN Sezal	ÖZDAĞ Muzaffer	ÖZDİLEK Fahri
Üye	Üye	Üye
ÖZGÜNEŞ Mehmet	ÖZGÜR Saıdhattin	ÖZKAYA Şükran
Üye	Üye	Üye
SOLMAZER İrfan	SOYUYÜCE Şefik	TAŞER Dündar
Üye	Üye	Üye
TUNÇKANAT Haydar	TÜRKEŞ Alparslan	ULAY Sıtkı
Üye	Üye	Üye
YILDIZ Ahmet	YURDAKULER Muzaffer	

